

Μετανάστευση και Ιστορική Συνείδηση (2)

Γιώργος Μιχελακάκης

Αγαπητοί φίλοι και συν' αναγνώστες

Προχτές επισκέφτηκα τη νεόκτιστη και τόσο ωραία βιβλιοθήκη του Rockdale για να χαζέψω τα ράφια με τα βιβλία, και να δω αν υπάρχουν ελληνικά βιβλία που θα τράβαγαν την προσοχή. Άνοιξα ένα στην τύχη και έπεσα σ' ένα κεφάλαιο όπου ο συγγραφέας εξέφραζε το παράπονό του διότι τα λογοτεχνικά σινάφια της Αθήνας αρνιόντουσαν να τον αναγνωρίσουν σαν σπουδαίο συγγραφέα παρόλο που είχε δημοσιεύσει δεκάδες βιβλία και κάποια από αυτά είχαν κάνει καριέρα σε 20 διαφορετικές γλώσσες με πωλήσεις που όλες οι εκδόσεις μαζί έφταναν συνολικά τις 500.000 αντίτυπα. Για να δικαιολογήσει μάλιστα την αναγνώριση που απαιτούσε από την κοινωνία παρέθεσε τη γνωστή άποψη του Hegel, φημισμένου γερμανού φιλόσοφου ο οποίος έχει γράψει πως «ο άνθρωπος πέρα από τα ζωικά του ένστικτα, κινείται και από μια βασική ανάγκη: αυτή της αναγνώρισης. Αυτή είναι η κατεξοχήν ανθρώπινη ανάγκη που κάνει τον άνθρωπο να θυσιάζει ακόμα και τη ζωή του...»

Με το βιβλίο στα χέρια κάθισα σε αναπαυτικό καναπέ της βιβλιοθήκης και αναλογίστηκα την περίπτωση του Αθηναίου συγγραφέα. Καταγόταν από πλούσιους γονείς, είχε καλές σπουδές και ως φοιτητής στο Μόναχο, τη δεκαετία του '50 έκανε τη ζωή του μπσέμ με λεφτά του μπαμπά του, όταν, κάποιοι άλλοι την ίδια εποχή, έφευγαν με μια βαλίτσα στο χέρι για τη Γερμανία, ως Gastarbeiter ή στην Αυστραλία ως ανειδίκευτοι εργάτες, ενώ εκείνος έζησε πλουσιοπάροχα μέχρι σήμερα, τη ζωή του που τώρα, την αποθανάτιζε με αυτό το ογκώδες βιβλίο. Τι παραπάνω ήθελε;

Όσοι από μας τους μετανάστες, (πρώτης γενιάς), ασχολήθηκαν με τις τέχνες και τα γράμματα, δεν γνωρίζω να έφτασε κανείς τους στο σημείο να ζητά με θόρυβο την αναγνώριση, αν και το παράπονο για την αδιαφορία του δικού μας κόσμου ήταν πάντα δεδομένο.

Στη μετανάστευση μας ενδιέφερε πάντα η ομαδική αναγνώριση και καταξίωση. Το ότι η κουλτούρα της χώρας ήταν βρετανική λειτούργησε συσπειρωτικά για τους Έλληνες μετανάστες γι' αυτό ο κόσμος μπήκε σε οργανώσεις

που παρά τις διαφορές τους, είχαν ένα κοινό στόχο τη συντήρηση της εθνικής ταυτότητας με κύριο στοιχείο τη γλώσσα.

Αλλά, σήμερα που οι γενιές των μεταπολεμικών μεταναστών βρίσκονται προς την έξοδο από την βιολογική τους ύπαρξη, είναι ανάγκη, να γίνει μια αυτό-ανάλυση της συλλογικής προσπάθειας να συντηρήσουμε μέσα από τις οργανώσεις την πολιτιστική μας ταυτότητα.

Θα μπορούσε να γίνει μια στατιστική αποτίμηση, τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική για το τι έκαναν οι οργανώσεις. Για το τι πέτυχαν σε κτηριακό εξοπλισμό, όσο και να απαριθμηθούν οι προσπάθειες στους τομείς της εκπαίδευσης, της πρόνοιας και φροντίδας των πιο αδύναμων, κτλ. κτλ.

Αλλά εκείνο που θα ήθελα να θίξω εδώ, είναι μια άλλη διάσταση της παροικιακής ζωής, η οποία έφυγε σχεδόν απαρατήρητη, διότι δεν ήταν δυνατόν να μπει μέσα στα καλούπια που πήρε η ζωή μέσα στις οργανώσεις.

Πρόκειται για τη διάσταση των τεχνών και γραμμάτων που γεννήθηκαν σαν αποτέλεσμα όχι μιας μιμητικής λειτουργίας που αναπαράγει την παράδοση, αλλά μιας δημιουργικής φαντασίας η οποία αναδιαμορφώνει την ταυτότητα και την εμπλουτίζει. Πρόκειται για τις τέχνες εκείνες που γεννήθηκαν ως σύγκρουση αξιών στη μετανάστευση, όπου από τη μια μεριά συνειδητά οι μετανάστες συντήρησαν τις λεγόμενες εθνικές αξίες και ιδεολογίες και από την άλλη μεριά στο βαθμό που αυτές οι αξίες «ηπώνονται» καθημερινά στο σκληρό έδαφος της παγκοσμιοποίησης, ασυνείδητα αναπτύσσονται αισθητικές μορφές οι οποίες αποκαλύπτουν τη σύγκρουση των αξιών και τις οποίες θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε υβριδικές.

Η διαρκής παροικιακή «γκρίνια» που ανέδειξε τόσες έριδες δεν είναι ανεξάρτητη από αυτή τη σύγκρουση αξιών. Έχω υπόψη μου καλλιτεχνικά έργα τόσο της πρώτης γενιάς που είναι πιο προσκολλημένη στις αξίες και ιδεολογικές αντιφατικές τάσεις, που γέννησε το έθνος-κράτος, όσο και έργα που δημιουργήθηκαν από παιδιά μεταναστών που είναι πιο κοντά στις αξίες που εμποδώνει η παγκοσμιοποίηση, όπου η σύγκρουση των αξιών είναι ανάγλυφη. Θα αναφέρω εδώ ενδεικτικά, για την περίπτωση της πρώτης γενιάς, τους γνωστούς στην παροικία: Γεράσιμο Λυμπεράτο, Ελένη Ρέτση και Μαρία Τσιγκρή, οι οποίοι έχουν να επι-

δείξουν ένα ζωγραφικό έργο που πηγάζει από την ασυνείδητη πλευρά της ύπαρξης τους, και το οποίο λειτουργεί ως στοιχείο ψυχικής εξισορρόπησης σε μια διαρκή «μάχη» μεταξύ διαφορετικών αξιών. Τα μαγικά μικρογραφήματα του Λυμπεράτου, οι λαϊκοί πίνακες με θέμα τη μετανάστευση της Ρέτση και τα συμβολικά έργα της Τσιγκρή. Το έργο τους αυτό δεν είναι γνωστό, αλλά μάλλον περιθωριακό, χωρίς αναγνώριση. Όμως κατά τη γνώμη μου είναι αυθεντικό, καθώς εκφράζει ακριβώς αυτή τη σύγκρουση αξιών, που λαμβάνει χώρα μέσα στις παροικίες.

Από τα παιδιά των μεταναστών, που το έργο τους εκφράζει σύγκρουση αξιών θα αναφέρω ενδεικτικά το πρώιμο έργο της ζωγράφου Nike Savvas, το συνολικό έργο της βίντεο-καλλιτέχνιδας Eugénias Raskopoulos, και το φωτογραφικό έργο του Emmanouel Agelika.

Η παροικιακή μας ζωή καθώς έπρεπε να δείξει μορφές επιτυχημένης ατομικής και ομαδικής ενσωμάτωσης, πρόβαλε διαχρονικά ένα πρόσωπο «επίπλαστα επιτυχημένο, ενώ από την άλλη η σύγκρουση αξιών είχε ως αποτέλεσμα ατελείωτες έριδες μέσα και έξω από τις οργανώσεις.

Η τέχνη στις πιο αυθεντικές περιπτώσεις έχει δείξει αυτή την κατάσταση, και προσφέρεται για να γνωρίσουμε το αυθεντικό πρόσωπό μας στη μετανάστευση. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να καταλάβουμε ότι χρειάζεται η σωστή μουσειακή προβολή της παράδοσης, όσο ακόμα και η σωστή βοήθεια στους καλλιτέχνες με τη δημιουργία πολιτιστικών υποδομών. Κάτι που θα μειώσει και το χάσμα μεταξύ των μεταναστών και των παιδιών τους.

Καθώς σπκώθηκα από την πολυθρόνα της βιβλιοθήκης, για να επιστρέψω στο ράφι το βιβλίο του Νίκου Δήμου το οποίο έγινε αφορμή, για τις σκέψεις αυτές, το μάτι μου έπεσε στο βιβλίο της Παναγιώτας Νάζου που αφορά της μετανάστριες γυναίκες που παντρεύτηκαν με προξενιό. Άραγε που να βρίσκονται εκείνα τα θαυμάσια στεφάνια γάμου που είχαν εκτεθεί στα εγκαίνια του βιβλίου; Να γιατί χρειάζεται και η δημιουργία ενός λαογραφικού μουσείου, που να δείχνει την ιστορία της δικής μας μετανάστευσης.

GALAXIAS

GREEK RADIO

151.850 mhz

SYDNEY

NEWCASTLE

CENTRAL COAST

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ

Ελληνικός Ραδιοφωνικός Σταθμός
που εκπέμπει στη συχνότητα **151.850** μεγακύκλω
24 ώρες το 24 ωρο - 7 ημέρες την εβδομάδα

Τηλ.: (02) 9759 0000 • Fax: (02) 9740 4733
Διεύθυνση: 888 Canterbury Road Roselands NSW 2196
e-mail: galaxias@galaxias.com.au • web: www.galaxias.com.au

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

